

Lausunto työ- ja elinkeinoministeriölle ilotulitteista eläimille aiheutuvien haittojen vähentämisestä

Lausunnon antajat: Satu Raussi ja Tiina Kauppinen, Eläinten hyvinvointikeskus, etunimi.sukunimi@luke.fi, www.elaintieto.fi

Eläinten hyvinvointikeskus (EHK) on kansallinen asiantuntijaverkosto, jonka tehtävänä on edistää eläinten hyvinvointia tutkitun tiedon avulla. Kiinnostuksemme kohteena ovat kaikki ihmisen kanssa tekemisissä olevat eläimet. Kiitämme mahdollisuudesta lausua.

Ilotulitteiden käyttöä tulisi eläinten hyvinvoinnin huomioimiseksi rajoittaa erityisesti kuluttajakäytössä. Ilotulitukset aiheuttavat tarpeetonta kärsimystä lemmikki-, tuotanto- ja luonnonvaraisille eläimille. Tarpeettoman kärsimyksen aiheuttaminen on eläinten hyvinvointilain nojalla kielletty. Eläinten hyvinvointikeskus katsoo, että erityisesti ilotulitteiden kuluttajakäyttöä tulisi rajoittaa. Ilotulitteiden muuta käyttöä tulisi harkita ja rajata käyttö vain tilanteisiin ja paikkoihin, joissa eläinten hyvinvointi ei vaarannu.

Ilotulitteiden käyttöä koskevassa selvitysluonnoksessa käsitellään hyvin suppeasti eläimille aiheutuvia haittoja, vaikka aiheesta on tutkittua tietoa hyvin saatavilla. Eläinten hyvinvoinnille ja terveydelle aiheutuvia haittoja ja keinoja niiden ehkäisyyn tulisikin käsitellä selvityksessä laajemmin.

1

Mitä ilotulitteiden vaikutuksesta eläinten hyvinvointiin tiedetään?

Tutkimuksen perusteella tiedetään, että eläimet säikkyvät usein kovia, yhtäkkisiä ääniä ja niihin liittyviä valoja. Ilotulitukset voivat aiheuttaa pelkoa ja paniikinomaista käyttäytymistä niin lemmikki- ja tuotantoeläimissä kuin luonnonvaraisissa eläimissä. Ilotulitteiden käyttö voi aiheuttaa haittaa ja vaaraa erityisesti laiduntavien eläinten hyvinvoinnille. Esimerkiksi Pohjois-Pohjanmaalla Siikajoella rantalaitumilla laiduntaneet lampaat olivat joutuneet paniikkiin elokuussa 2022 pidetyn venetsialaisjuhlan ilotulituksen vuoksi. Tapauksen seurauksena useat lampaat loukkaantuivat, ja osa niistä kuoli. Tapaus ei ole ainoa laatuaan, vaan eriasteista pelkokäyttäytymistä havaitaan laiduneläimillä ilotulitusten aikaan säännöllisesti.

Seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta on kannattanut ilotulitteiden käytön rajaamista tutkimustietoon perustuen. Ilotulitukset voivat

Satu Raussi
+358 50 415 6570
satu.raussi@luke.fi

Tiina Kauppinen
+358 44 3001 295
tiina.kauppinen@luke.fi

aiheuttavat eläimille ahdistusta ja hallitsemattomia pelkotiloja, jolloin eläin voi vahingoittaa itseään, ympäristöään sekä muita eläimiä ja ihmisiä.

Ääniarkuus on eläimillä vakava hyvinvointiongelma. Esimerkiksi hevosia ja koiria joudutaan lääkitsemään ilotulitteista johtuvan äänipelon vuoksi. Koirilla äänipelkotila voi ilotulituksen jälkeen jatkua useamman viikon, jopa kuukauden. Yli kolmannes koirista kärsii eriasteisesta ääniarkuudesta, ja ääniarkuus on koiralle vakava hyvinvointiongelma. Ääniarkuus pahenee tyypillisesti iän myötä.

Hevosten pelkoreaktio ilotulitteille on hyvin tunnistettu. Ilotulituksessa pelkoa aiheuttavat kovan äänen lisäksi välähtelevät valot, hajut ja ilmanpaineen muutokset. Tutkimuksen mukaan 80 % hevosista on hermostuneita ilotulituksen aikana, ja 25 % hevosista on saanut vammoja ilotulitusten yhteydessä. Pakoeläimenä hevonen voi ulkona ollessaan juosta aitojen läpi ja aiheuttaa vaaraa myös ympäristössään.

Naudat ja lampaat ovat pakenevia saaliseläimiä, ja laiduntaessa niiden reaktiot vastaavat pitkälti hevosten reaktioita ilotulitteisiin. Kotieläinten pitäjille ilotulitusten ennakointi on vaikeaa, koska yksityiset ihmiset eivät aina noudata asetettuja ilotulitteiden käytön aikarajoja. Yksityishenkilöiden käyttäessä ilotulitteita eläinten omistajilla ei usein ole mahdollisuuksia varautua ilotulitteiden käyttöön etukäteen ja huolehtia turvatoimista.

Miten tulisi toimia, jotta ilotulitusten haittoja eläinten hyvinvoinnille voitaisiin vähentää?

Ilotulitteista aiheutuvien haittojen ehkäisy on ensisijaisesti pelastusviranomaisen ja poliisin vastuulla. Esimerkiksi elokuun lopussa järjestettävien venetsialaisten osalta alueelliset pelastusviranomaiset päättävät, vaatiiko yksityisen ilotulituksen järjestäminen ilmoitusmenettelyä. Poliisi ja pelastusviranomaiset voivat asettaa ilotulitusten järjestämiselle ehtoja tai kieltää ilotulitteiden käytön, jos niistä aiheutuu erityistä vaaraa. Poliisi valvoo lain noudattamista ilotulitusnäytöksissä. Poliisi on myös eläinten hyvinvointilain mukainen eläinsuojeluviranomainen. Myös kunta voi vaikuttaa ilotulitusten järjestämiseen vaatimalla meluilmoituksen ja esimerkiksi osoittamalla tapahtumalle paremmin soveltuvan paikan.

Viranomaisten on mahdollista tarkistaa alueen maaseutuelinkeinoviranomaiselta tai ELY-keskuksesta, onko suunnitellun tapahtuma-alueen lähetyvillä laitumia tai kotieläintiloja, jotka olisi syytä huomioida esimerkiksi lupapäätöksissä. Kotieläintilat tulee huomioida ja tiedottaa niitä jo ilotulitusten suunnitteluvaiheessa. Lupia myönnettäessä tulee ottaa erityisesti huomioon suunnitellun ilotulituksen pitopaikka

Satu Raussi
+358 50 415 6570
satu.raussi@luke.fi

Tiina Kauppinen
+358 44 3001 295
tiina.kauppinen@luke.fi

suhteessa lähimpiin kotieläintiloihin ja laitumiin. Pelastuslaitokset voisivat arvioida, onko suunnitteilla olevan tapahtuma-alueen lähetyvillä talleja, kotieläintiloja ja laitumia, jotka tulisi ottaa huomioon, kun ilotulituksen sallimista harkitaan. Ammattilaisten järjestämistä ilotulitenaäytöksistä tulisi tiedottaa laajasti ja ajoissa, jotta eläinten omistajat voivat varautua ilotulitukseen etukäteen.

Ilotulitteille voitaisiin esittää enimmäismelutasoa tuoteluokittain. Ilotulitteiden melutason pienentäminen voi lievittää niiden aiheuttamia haittoja eläinten hyvinvoinnille. On tärkeää selvittää, millaisia ilotulitteita käyttämällä vähintään melusta aiheutuva haitta pieneneisi nykyisestä.

Helsingissä 24.10.2023

Ystävällisin terveisin

Eläinten hyvinvointikeskus EHK

Satu Raussi ja Tiina Kauppinen

